TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

ĐẠO: Chiều sâu của đời sống văn hóa

ISSN: 2734-9195 10:27 24/11/2026

Khi mỗi người dân có cơ hội thụ hưởng văn hóa, khi các giá trị nhân ái được thực hành trong đời sống, khi di sản được gìn giữ bằng sự hiểu biết và trách nhiệm, văn hóa mới thực sự trở thành sức mạnh nội sinh của dân tộc.

Văn hóa không thể chỉ được tôn vinh bằng khẩu hiệu, nghi lễ hay những sự kiện mang tính phong trào. Giá trị đích thực của văn hóa phải được thể hiện trong đời sống thường nhật, trong cơ hội tiếp cận các giá trị tinh thần của mỗi người dân và trong khả năng nuôi dưỡng nhân cách, đạo đức, trách nhiệm cộng đồng.

Nhìn từ góc độ Phật học, phát triển văn hóa còn là quá trình bồi dưỡng tâm thiện, khai mở trí tuệ và thực hành những giá trị chân, thiện, mỹ trong đời sống cá nhân và xã hội.

Văn hóa - nền tảng phát triển con người

Việc xác lập Ngày Văn hóa Việt Nam 24/11 mở ra cơ hội để xã hội nhìn nhận sâu sắc hơn vai trò của văn hóa trong sự nghiệp phát triển đất nước.

Đây không đơn thuần là việc bổ sung một ngày kỷ niệm hay một ngày nghỉ trong năm, mà còn là sự khẳng định rằng phát triển kinh tế phải gắn liền với phát triển con người; tiến bộ vật chất cần song hành với sự trưởng thành về đạo đức, tinh thần và văn hóa.

Một quốc gia có thể đạt được những thành tựu đáng kể về kinh tế, khoa học và công nghệ, nhưng sự phát triển ấy khó bền vững nếu các giá trị nhân văn suy giảm, quan hệ xã hội thiếu gắn kết và con người ngày càng bị cuốn vào chủ nghĩa thực dụng.

Tăng trưởng kinh tế tạo ra điều kiện vật chất, còn văn hóa góp phần định hướng cách con người sử dụng những điều kiện ấy để xây dựng một cuộc sống có ý nghĩa.

Vì vậy, văn hóa không thể chỉ được xem là lĩnh vực phụ trợ, giới hạn trong biểu diễn nghệ thuật, lễ hội hay bảo tồn di sản.

Văn hóa phải hiện diện trong giáo dục, lao động, quản trị xã hội, đời sống gia đình và cách ứng xử giữa con người với con người.

Những giá trị như trung thực, nhân ái, trách nhiệm và tôn trọng sự khác biệt chỉ thực sự có ý nghĩa khi trở thành chuẩn mực hành vi trong đời sống.

Hình minh họa. Nguồn: Internet

Từ góc nhìn Phật học, sự phát triển đích thực không chỉ nằm ở việc gia tăng những gì con người sở hữu, mà còn ở khả năng chuyển hóa nhận thức, điều phục những ham muốn bất thiện và nuôi dưỡng đời sống tinh thần.

Một xã hội phát triển cần tạo điều kiện để con người vừa nâng cao chất lượng sống, vừa hoàn thiện nhân cách và biết sống hài hòa với cộng đồng.

Bởi vậy, tôn vinh văn hóa cũng chính là đề cao con người với tư cách chủ thể sáng tạo, gìn giữ và trao truyền các giá trị văn hóa. Đây là nền tảng để văn hóa trở thành sức mạnh nội sinh của dân tộc, chứ không chỉ là một mục tiêu được nhắc đến trong các văn bản định hướng.

Tinh thần Phật học và chiều sâu nhân văn của đời sống văn hóa

Phật giáo có lịch sử lâu dài gắn bó với văn hóa Việt Nam. Những giá trị như từ bi, trí tuệ, vị tha, hiếu kính và hòa hợp đã góp phần bồi đắp đời sống tinh thần, đạo đức và phong tục của nhiều thế hệ người Việt.

Tuy nhiên, đóng góp của Phật giáo đối với văn hóa không chỉ nằm ở hệ thống chùa tháp, di tích, kinh sách hay lễ hội. Ý nghĩa sâu sắc hơn là khả năng nuôi dưỡng con người, hướng đến đời sống thiện lành và góp phần giải quyết những vấn đề đạo đức trong xã hội.

Từ bi trong Phật giáo không chỉ là tình cảm thương yêu mà còn thể hiện ở mong muốn giảm bớt khổ đau và hành động thiết thực vì lợi ích của người khác.

Trí tuệ không chỉ là sự tích lũy kiến thức mà còn là khả năng nhận thức đúng đắn, hiểu rõ mối quan hệ nhân duyên và điều chỉnh hành vi để tránh gây tổn hại.

Vận dụng vào xây dựng đời sống văn hóa, những giá trị ấy giúp hình thành thái độ tôn trọng sự sống, ứng xử có trách nhiệm và biết quan tâm đến những người xung quanh.

Một nền văn hóa lành mạnh không chỉ giúp con người thưởng thức cái đẹp mà còn bồi dưỡng khả năng phân biệt đúng sai, thiện ác; khuyến khích lòng nhân ái, sự trung thực và tinh thần sẻ chia.

Theo tinh thần ấy, Ngày Văn hóa Việt Nam có thể trở thành dịp để mỗi người nhìn lại lối sống, vun đắp tình cảm gia đình, mở rộng hiểu biết và tham gia những hoạt động có ích cho cộng đồng.

Những hành động giản dị như thăm hỏi người cao tuổi, hỗ trợ người khó khăn, bảo vệ môi trường hay gìn giữ di sản địa phương đều góp phần đưa các giá trị nhân văn vào thực tế.

Điều này không có nghĩa là đồng nhất văn hóa với tôn giáo hoặc biến ngày hội văn hóa thành một hoạt động mang tính tôn giáo.

Trái lại, những giá trị nhân văn của Phật giáo cần được phát huy trên tinh thần tôn trọng sự đa dạng tín ngưỡng và quyền lựa chọn của mỗi người.

Giáo hội Phật giáo Việt Nam cùng các cơ sở tự viện có thể đóng góp thông qua giáo dục đạo đức, bảo tồn di sản, khuyến học, bảo vệ môi trường và các hoạt động thiện nguyện vì cộng đồng.

Đối với di sản Phật giáo, bảo tồn cũng cần gắn liền với việc giúp công chúng hiểu đúng các giá trị lịch sử, triết lý và nghệ thuật.

Một ngôi chùa không chỉ là công trình kiến trúc hay điểm tham quan, mà còn có thể là không gian tu học, sinh hoạt cộng đồng và nuôi dưỡng đời sống tinh thần.

Khi di sản được tiếp cận bằng sự hiểu biết và lòng trân trọng, giá trị của nó mới có thể được trao truyền bền vững.

Ngày Văn hóa Việt Nam chỉ thực sự có ý nghĩa khi vượt ra khỏi khuôn khổ của một ngày kỷ niệm để trở thành động lực nuôi dưỡng con người và cộng đồng.

Khi mỗi người dân có cơ hội thụ hưởng văn hóa, khi các giá trị nhân ái được thực hành trong đời sống, khi di sản được gìn giữ bằng sự hiểu biết và trách nhiệm, văn hóa mới thực sự trở thành sức mạnh nội sinh của dân tộc.

Tác giả: **Vững Nguyễn**